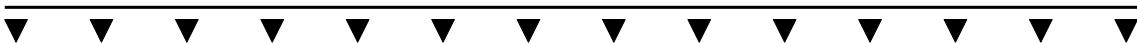

Š i f r a u č e n c a :

Državni izpitni center

N 2 3 1 1 0 1 3 1

9.
razred

Četrtek, 4. maj 2023 / 60 minut

Dovoljeni pripomočki:
učenec prinese modro/črno nalivno pero ali moder/črn kemični svinčnik.

NACIONALNO PREVERJANJE ZNANJA
v 9. razredu

NAVODILA UČENCU

Natančno preberi ta navodila.

Prilepni kodo oziroma vpiši svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani.

Preden začneš reševati naloge, previdno iztrgaj prilogo z izhodiščnimi besedili. Nato natančno preberi navodilo posamezne naloge in jo reši.

Pri vsaki nalogi svoj odgovor napiši v predvideni prostor znotraj okvirja.

Pri nalogah, pri katerih je treba obkrožiti črko pred pravilnim odgovorom, obkroži samo eno črko, razen če v navodilu ni določeno drugače.

Piši čitljivo in s pisanimi ali z malimi tiskanimi črkami, skladno s pravopisnimi pravili.

Če se zmotiš, napačni odgovor prečrtaj in pravilnega napiši na novo.

Nečitljivi zapisi in nejasni popravki se ovrednotijo z nič točkami.

Če se ti zdi naloga pretežka, se ne zadržuj predolgo pri njej, temveč začni reševati naslednjo. K nerešeni nalogi se vrni pozneje.

Na koncu svoje odgovore ponovno preveri.

Zaupaj vase in s svoje zmožnosti. Želimo ti veliko uspeha.

Preizkus ima 20 strani, od tega 2 prazni.

N 2 3 1 1 0 1 3 1 0 2

N 2 3 1 1 0 1 3 1 0 3

3/20

PRILOGA

I. DEL

Aksinja Kermauner

BERENIKINI KODRI

Anino Valenčič, ki ima močno okvarjen vid, čaka velika sprememba, zato se bo s podeželja preselila v mesto k dedku Franetu.

»In tukaj zavijeva na levo. Prva vrata. Moja matična učilnica za slovenščino. Dvoje vrat naprej je kabinet za biologijo, nato angleščina ...«

Ustavim se in si popravim klobuk, ki mi je zlezel na tilnik. Malce mi je prevelik in z oboda štrli nekaj slame, ki me neprijetno drega v lice. Mami mi ni izbrala ravno popolnega modela. Nikoli ni imela občutka za estetiko. Le za praktičnost. In sveto sem ji morala obljuditi, da ga bom imela ves dan na glavi. Sonce je močno, čeprav smo že 30. avgusta. Kot da bi bila kakšen zakrnel dojenček!

Obrnem se k spremljevalki: »Si zadovoljna?«

Verin glas je vzpodbuden: »Mislim, da ti bo pojutrišnjem uspelo. Sicer pa te bo spremil Frane. Vsaj do razreda.«

»Ja. Z dedom bom hodila v šolo in iz nje. Tako je domenjeno. Prepričana pa sem, da se bom hitro navadila poti in da bom kmalu samostojna. Ni problema!«

Razigrano se zavrtim okoli svoje osi, da moji lasje opljušnejo Verino ramo. Navdaja me neizmeren občutek breztežnosti. Kot da bi mi končno sneli trikilske uteži za fitnes z gležnjev! Naposled sama v velikem mestu! Začetek novega, svobodnega življenja! Ej, tako se res da dihati! Življenje se mi naenkrat zazdi kot posebljena skleda najbolj presenetljivih dobrov.

Babi, tisto, kar sva si tako želeti, se končno uresničuje! Še veš, kako sva kovali načrte, premlevali možnosti in do onemoglosti vztrajno tkali najine sanje. Res gromozanske sanje. Ki pa jih je moja v 'realni' svet zazrta mami kar naprej skušala zbrisati s težko, gnusno lepljivo šolsko gobo, cedečo se od nemoči.

Saj ne boš zmogla!

Taka kot si!

Ne bo šlo!

Raje ostani pri meni!

Svet te bo povozi!

Vedno te bom varovala!

Prešibka si za to okolje!

Naivna!

Nemočna!

Babi, ti pa res nikoli nisi podvomila vame. Hvala, ker si bila tako premočrtna kljub snahini vztrajnosti. In poglej me zdaj! Čez dva dni bo prvi šolski dan! Jeees!

V duhu se mi zazdi, da mi stara gospa nagajivo pomežikne z najine klopce pod košato zaščitniško lipo in dvigne dva prsta v znak zmage. Njene ljube gube, prekrasen zemljevid dolgega in polnega življenja, se sestavijo v vzorec, ki pomeni le odobravanje. Popolno odobravanje mojega izbora. Privid je tako živ, da samodejno stegnem roko. Rada bi se spet dotaknila njenega lica, kože, ki je kot nežen, ročno izdelan papir. Prsti zgrabijo v prazno. Za trenutek me oplazi žalost, potem pa se vame z vso silo vrne navdušenje nad novim življenjem.

OBRNI LIST.

In z mano bo moja Oli! Najljubša prijateljica, soseda, sestrična, zaupnica ... Pa Andrej! My dear Andrej. Svet je pisan bonbonček. Prešerno se zasmejem.

Še Vera se naleže moje razigranosti, saj veselo reče: »Da proslaviva uspešen zaključek tvojih vaj za pot v šolo, te povabim na sladoled! Si za?«

Seveda sem ZA! Sladoled je moja najljubša hrana. Posebno stračatela. Nič ne bi imela proti, če bi ga jedla za zajtrk, kosilo in večerjo. Sploh pa na tak vroč dan ne!

Po hodniku se odpraviva po širokih stopnicah navzdol. Končajo se v veliki avli, katere tla so gladka in hladna in jo že kar dobro poznam. Štirinajst dni sva z Vero vsak dan drsal po točno določeni poti. Skozi avlo, po stopnicah navzgor, v matično učilnico. V vse kabinete, v katerih bo šolski pouk. V telovadnico na oni strani šole. V kabinet za tehniko v kleti. V toaletne prostore v vseh nadstropjih. Pa v glavno avlo, po širokih stopnicah navzdol in na hrupno glavno cesto. Levo, še enkrat levo, čez zvočni semafor na drugo stran, kjer mora biti prav blizu frizer, vedno zadiši po lakah in šamponih, ko grem mimo. Nato pa čisto preprosto: po desni strani ceste do proge, čeznjo, na tleh so gumijasti čepki, ki prav smešno šklopotajo pod palico, pri semaforju pa spet desno. In po pločniku do Franetovega doma. Oziroma tudi do mojega. Za naslednja štiri leta. Juhu!

Na pamet že poznam pot. Vera je dobra učiteljica. Najprej seveda s prstom po zemljevidu. Potem sva šli skupaj, držala sem se je pod roko. Nato s palico. Najprej s spremljevalko, nato sama. Vera dva koraka za mano kot angel varuh. Pot je utrjena. Prepričana sem, da bi zdaj zmogla tudi čisto sama.

(Odlomek.)

(Aksinja Kermauner: *Berenikini kodri*. Dob pri Domžalah: MIŠ, 2006. 6–8.)

N 2 3 1 1 0 1 3 1 0 5

5/20

II. DEL

NEPOZABNE SLOVENKE

Besedilo: Alenka Veler

To, katerega spola je bil kdo, je včasih močno določalo življenjsko pot posameznika ali posameznice. Danes je pravica, da hodiš v šolo in da si izbereš svojo poklicno pot ne glede na to, ali si fant ali punca, samoumevna. A to pravico in še mnoge druge so si morale najprej izboriti pogumne ženske, ki so morale za to, da bi lahko bile enakopravne moškim, premagati marsikatero težko oviro. Sadove njihovega dela in vztrajnosti uživamo danes mi.

V knjigi *Nepozabne* so zanimive zgodbe 50 žensk, ki so pomembno sooblikovale našo zgodovino na najrazličnejših področjih, pa za večino od njih do zdaj še nismo slišali. Nekatere so imele več privilegijev, druge manj, vsaka od njih pa je premikala meje in dokazala, da zmore. Njihove zgodbe so lahko navdih tudi zate: da vztrajaš na svoji poti in uresničiš svoje sanje.

Prva slovenska pilotka

Vemo, da sta se pri nas prva v zrak dvignila brata Rusjan leta 1909, malokdo pa ve, da je 23 let pozneje prvič poletela prva Slovenka, **Kristina Gorišek Novaković**. Rodila se je v Stični, izšolala se je za trgovko, a je ta poklic ni veselil. Želela je videti svet, si poiskati zanimivejšo službo. Našla jo je v Beogradu. Tam je najprej delala kot telefonistka, potem pa je nekega dne v časopisu videla oglas za letalsko šolo. Prijavila se je in opravila vse teste z odliko. Vsak dan po službi je hodila na letališče in tam vztrajno vadila. Leta 1932 je prvič poletela sama. Takrat je med poletom doživelila pravo presenečenje. Njen mentor ji je ukazal, da naj nadaljuje let sama in pokaže, kaj zna, on pa je nepričakovano skočil iz letala. Odlično se je odrezala! Ko je imela praktični izpit, je letalo vodila v močnem vetru in hudem nalivu. Poletela je naravnost med temne oblake in spretno opravila nalogo. Dobila je odlično oceno, prejela je medaljo za hrabrost, o njej pa so pisali tudi v časopisih. A ni bilo pomembno, da je znala vrhunsko leteti. Poklicna pilotka ni smela postati, ker se ženske tistega časa niso mogle poklicno ukvarjati s pilotiranjem.

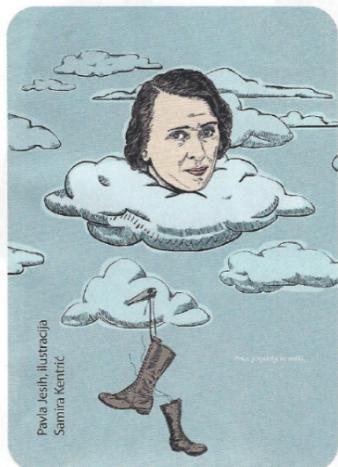

Kristina Gorišek Novaković,
ilustracija Andreja Peklar

OBRNI LIST.

Prva alpinistka in lastnica kinematografov

Pavla Jesih,
ilustracija Samira Kentrić

Samosvoja **Pavla Jesih** se je rodila v premožni družini v Ljubljani. Po šoli je delala v družinskom podjetju. Bila je razgledana, delavna, pogumna in trmasta mladenka, ki se ni ozirala na družbena pravila. Morda je ravno zato postala alpinistka. Leta 1926 je v navezi s še eno vrhunsko alpinistko Miro Marko Debelak prelezala svojo prvo prvenstveno smer v Severni triglavski steni. V tistem času so bili alpinisti v glavnem moški, alpinistk skorajda ni bilo. Pavla je bila ena prvih žensk na svetu, ki je v navezi prelezala do tedaj še neosvojeno smer. V naslednjih nekaj letih je opravila kar osemnajst prvenstvenih vzponov z moškimi soplezalci, potem pa je doživela hudo nesrečo. Nehala je plezati in se posvetila svoji drugi ljubezni. S pomočjo staršev in kredita je kupila prvi kino, in sicer Metropol v Celju. Pred 2. svetovno vojno je bila že lastnica največje verige kinematografov v Jugoslaviji.

Zdravnica in kirurginja

Štajerka **Zora Janžekovič** je v otroštvu hotela postati pevka, potem pa je začela občudovati družinskega zdravnika in sklenila postati zdravnica. Po gimnaziji se je hotela vpisati na medicinsko fakulteto v Zagrebu, a študij medicine je bil najdražji, njena družina pa ni bila premožna. Zora si je naposled šolanje plačala z vozom domačih jabolk, ki jih je prodala in zaslužila ravno dovolj denarja. Po 2. svetovni vojni se je zaposlila v mariborski bolnišnici in razvila nov način zdravljenja opeklín, ki se je uveljavil po vsem svetu. Ni si utrla le poti v tedaj popolnoma moški svet kirurgije, prebila se je tudi do najvišjih mednarodnih kirurških krogov. Maribor je v njenem času postal svetovno središče zdravljenja opeklín, na izobraževanje k njej pa so prihajali najuglednejši svetovni strokovnjaki.

Zora Janžekovič,
ilustracija Helena Tahir

Navdihujoče branje za vse generacije

Knjigo *Nepozabne* je napisalo 20 avtoric, ilustriralo pa 10 ilustratorik. *Nepozabne* namenjamo mladostnicam in mladostnikom v zadnjem triletju OŠ, nagovorila pa bo še mnogo širši krog bralk in bralcev. Z jedrnatimi in privlačnimi besedili, v katerih se sliši glas žensk, ki so glavne junakinje te knjige, želimo vzbuditi radovednost ter bralce in bralke povabiti k nadaljnemu raziskovanju.

(Prijejeno po: *P/I* 73, 4/2020, str. 78–79; in po: <https://www.mladinska.com/o-skupini/za-medije/sporocila-za-javnost/nepozabne>. Pridobljeno: 10. 3. 2021.)

N 2 3 1 1 0 1 3 1 0 7

I. DEL

Naloge iz I. dela se navezujejo na besedilo Aksinje Kermauner Berenikini kodri. Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.

1. Določi vrsto pripovedovalca v odlomku. Obkroži odgovor in ga utemelji.

- A Prvoosebni pripovedovalec.
B Vsevedni pripovedovalec.

Utemeljitev: _____

(1 točka)

2. Katera tema prevladuje v odlomku? Obkroži.

- A Osamosvajanje.
B Neprilagojenost.
C Ljubezen.
Č Zaščitništvo.

(1 točka)

3. Določi kraj in čas dogajanja v odlomku.

Kraj dogajanja: _____

Čas dogajanja: _____

(1 točka)

4. Zakaj se bo Anina preselila v mesto in kako doživlja prihajajočo spremembo?

(2 točki)

5. Napiši dve značajski lastnosti, ki Anini pomagata premagovati njeno življenjsko oviro, in ju ponazori s primeroma. Odgovori v obliki povedi.

(3 točke)

6. Kateri pregovor najbolje ponazarja Aninino zgodbo? Obkroži.

- A Dober glas seže v deveto vas.
- B Sita vrana lačni ne verjame.
- C Dobro blago se samo hvali.
- Č Vsak je svoje sreče kovač.

(1 točka)

7. Preberi poved iz izhodiščnega besedila.

Kot da bi mi končno sneli trikilske uteži za fitnes z gležnjiev!

Kaj je želela Anina s tem povedati? Pojasni s svojimi besedami.

(1 točka)

8. Ponovno preberi predzadnji odstavek v odlomku (*Po hodniku se odpraviva ...*). Na katere čute oz. čutila se zaradi slabovidnosti opira Anina? Navedi dva in svojo izbiro utemelji s primerom iz besedila.

1. čut/čutilo: _____ Primer: _____

2. čut/čutilo: _____ Primer: _____

(2 točki)

N 2 3 1 1 0 1 3 1 0 9

9/20

9. V krajšem zaokroženem besedilu:

- napiši, zakaj je Vera pomembna za Anino, in to ponazorji s primerom iz besedila;
- pojasni, ali je Vera glavna ali stranska književna oseba.

A	B
2	1

10. Preberi poved iz izhodiščnega besedila.

Življenje se mi naenkrat zazdi kot posebljena skleda najbolj presenetljivih dobrot.

10. a) Kaj je podprtani del v izpisani povedi? Obkroži.

- A Okrasni pridevek.
- B Posebitev.
- C Primera.

(1 točka)

10. b) Kaj je s tem delom povedano o življenju? Razloži s svojimi besedami.

(1 točka)

11. V zaokroženem besedilu:

- predstavi, kako mama ravna z Anino, in to ponazorji s primerom;
- primerjaj mamin in babičin odnos do Anine;
- napiši, ali se ti zdi mamin odnos do hčere ustrezan, in svoje mnenje utemelji.

A	B
3	2

N 2 3 1 1 0 1 3 1 1 1

II. DEL

**Naloge iz II. dela se navezujejo na besedilo *Nepozabne Slovenke*.
Pozorno preberi izhodiščno besedilo in reši naloge.**

1. Kdo je napisal članek o nepozabnih Slovenkah in kdo je prispeval eno izmed ilustracij?
Na črtico napiši ustrezno številko.

avtorica članka

1 Pavla Jesih

ilustratorka

2 Alenka Veler

3 Helena Tahir

(1 točka)

2. S katerim namenom predvsem je avtorica napisala članek? Obkroži.

A Želi predstaviti neobičajne poklice.

B Želi oceniti knjigo *Nepozabne*.

C Želi prepričati bralca, da naj kupi knjigo *Nepozabne*.

Č Želi predstaviti življenje pomembnih Slovenk in knjigo *Nepozabne*.

(1 točka)

3. Čemu so v članku tudi ilustracije? Odgovori v obliki povedi.

(2 točki)

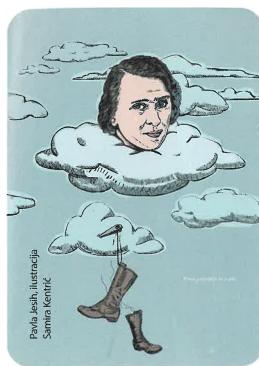

4. Kaj velja za posamezno Slovenko na ilustraciji? Pod vsako ilustracijo napiši črko ustrezne trditve. Dve trditvi sta odveč.

- A Njeni starši so bili lastniki več trgovin.
- B Njeni starši so bili bogati.
- C V Celju je pred 1. svetovno vojno odprla kino.
- Č Ni želela delati v trgovini.
- D Ena izmed njenih želja je bila, da bi pela.

(2 točki)

5. Katera trditev je pravilna? Obkroži.

- A Ženske si že od nekdaj lahko svobodno izbirajo poklic.
- B Kristina Gorišek Novaković je bila prva slovenska poklicna pilotka.
- C Starši so prepričali Pavlo Jesih, da je nehala plezati in raje odprla prvi kino v Celju.
- Č Zora Janžekovič je delala kot kirurginja v bolnišnici v Mariboru.

(1 točka)

N 2 3 1 1 0 1 3 1 1 3

13/20

6. Preberi trditev.

Način zdravljenja opeklina Zore Janžekovič je postal svetovno znan.

Izpiši poved/del povedi iz izhodiščnega besedila, ki to potrjuje.

(1 točka)

7. Pavla Jesih je bila samosvoja. Katero dejstvo iz njenega življenja to potrjuje?

(1 točka)

8. V krajšem zaokroženem besedilu napiši:

- dve skupni značilnosti predstavljenih Slovenk ter
- katera izmed predstavljenih zgodb je zate najbolj navdihujoča in zakaj.

A	B
2	1

9. Ali je knjiga *Nepozabne* namenjena tudi tebi? Obkroži in odgovor utemelji v obliki povedi.

DA NE

Utemeljitev: _____

(2 točki)

10. Preberi poved.

Nekatere so imele več privilegijev, druge manj.

Kaj pomeni podprtana beseda? Pomagaj si s slovarskim sestavkom in dopolni poved.

privilégiј -a m (é)

nav. mn. *posebna pravica, ugodnost, ki omogoča določenemu družbenemu sloju, skupini ljudi ali posamezniku poseben, boljši položaj*: dati, izgubiti privilegij; uživati privilegije; boriti se za privilegije / diplomatski, politični privilegiji

// *posebna pravica, ugodnost sploh*: članstvo v klubu je privilegij; podeliti privilegij; privilegij otrok bogatašev pri šolanju / plemiški, stanovski privilegij

♦ zgod. *listina, s katero se daje, potrjuje taka pravica*; mestni privilegiji

// nav. ekspr. *posebna pravica, ugodnost sploh*: v službi ni imel, ni maral privilegijev

Nekatere so imele več _____, druge manj.

(1 točka)

11. Kaj sta besedi *zdravnica* in *kirurginja*? Obkroži.

- A *Zdravnica* je nadpomenka, *kirurginja* pa podpomenka.
- B *Zdravnica* je podpomenka, *kirurginja* pa nadpomenka.
- C Sopomenki.
- Č Protipomenki.

(1 točka)

N 2 3 1 1 0 1 3 1 1 5

12. Preberi poved.

Sadove njihovega dela in vztrajnosti uživamo danes mi.

12. a) Kako se vprašamo po podčrtanem delu povedi?

_____ ?

(1 točka)

12. b) Kateri stavčni člen je to?

(1 točka)

12. c) Kateri zaimek je *mi*? Obkroži.

- A Vprašalni.
- B Svojilni.
- C Osebni.
- Č Kazalni.

(1 točka)

12. č) Zaimku *mi* določi osebo in število. Obkroži.

Oseba: 1. 2. 3.

Število: ednina dvojina množina

(1 točka)

13. Preberi poved.

Dobila je odlično oceno, prejela je medaljo za hrabrost, o njej pa so pisali tudi v časopisih.

13. a) Izpiši glagole.

(1 točka)

13. b) Po katerih dveh lastnostih se ločijo glagoli v povedi? Obkroži dva odgovora.

- A Po osebi.
- B Po številu.
- C Po časovni obliku.
- Č Po glagolskem vidu.

(1 točka)

14. Preberi poved.

Kristina je morala letalo pilotirati sama, ker je njen mentor nepričakovano skočil iz letala.

14. a) Vprašaj se po podčrtanem delu povedi.

?

(1 točka)

14. b) Kateri stavek je podčrtan? Obkroži.

- A Glavni stavek.
- B Načinovni odvisnik.
- C Vzročni odvisnik.
- Č Predmetni odvisnik.

(1 točka)

14. c) Poved spremeni tako, da bo izražena posledica.

(2 točki)

N 2 3 1 1 0 1 3 1 1 7

15. Oglej si izsek iz radijskega sporeda in odgovori na vprašanja.

VAL 202 Spored

ponedeljek, 5. oktobra 2020

< ned. 4. okt. pon. 5. okt. tor. 6. okt. sre. 7. okt. čet. 8. okt. pet. 9. okt. >

11.00 Ime tedna: Glasovanje poslušalcev

11.30 Novice

11.38 Obvestila

12.00 Ime tedna: Bistvo vsega je komunikacija Rok Kužel ▶ 10:44

12.30 Novice

13.00 Danes do trinajstih ▶ 24:32

14.00 Kulturnice: Nepozabne – ženske, ki so premikale meje našega sveta Nataša Štefe ▶ 11:21

14.20 Obvestila

14.30 Novice

(Vir sporeda: <https://val202.rtvslo.si/spored/2020-10-05>. Pridobljeno: 28. 3. 2021.)

V kateri oddaji je bila predstavljena knjiga *Nepozabne*? _____

Na katerem radijskem programu je bila oddaja? _____

Kdaj je bila oddaja na sporedu? Napiši datum in uro. _____

Katera novinarka je pripravila oddajo? _____

Koliko časa je oddaja trajala? _____

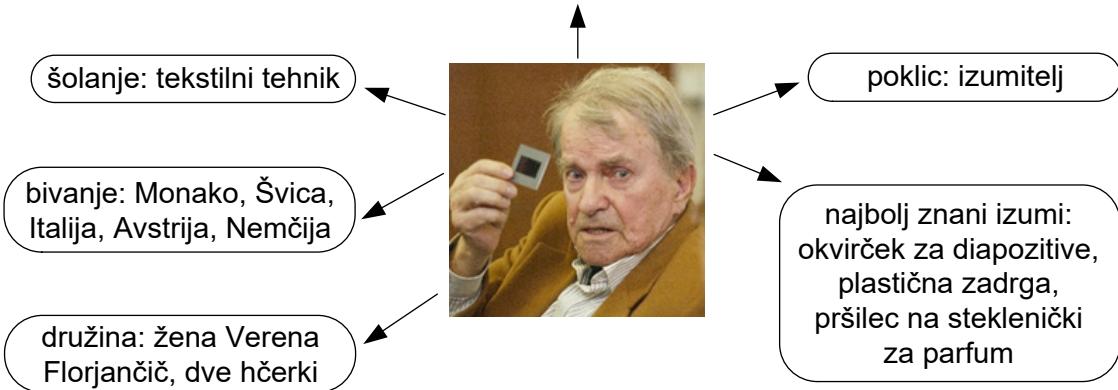
(2 točki)

OBRNI LIST.

16. Napiši kratek življenjepis Petra Florjančiča. Upoštevaj spodnje podatke.

* 5. marec 1919 (Bled), † 14. november 2020 (Radovljica)

(Vir slike: <https://www.vecer.com/slovenija/>. Pridobljeno: 28. 3. 2021.)

A	B	C
1	2	1

Skupno število točk: 54

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.

19/20

Prazna stran

Prazna stran

Tukaj ne piši. Tukaj ne piši.